# GAZETA LWOWSKA.

We Srodę **N^ro. 184.** 2. Grudnia 1818.

## Wiadomości kraiowe.

*Z Wiednia dnia 20. Listopada.* — Onegday zszedł z tego świata nagle na apoplexyię, JW. Józef Hrabia Wallis, Kawaler orderu złotego runa, i wielkiego krzyża Królewsko-Węgierskiego orderu S. Szczepana, zaszczycony oraz złotym cywilnym krzyżem honorowym C. K. rzeczywisty tayny Radca, Szambelan, Minister Stanu i Konferencyi, Prezes naywyższey Władzy Sprawiedliwości, niemniey Prezes nadworney Kommissyi Sprawiedliwości, honorowy Współczłonek C. K. akademii sztuk nadobnych w Wiedniu, i Członek Królewsko-Czeskiego Towarzystwa nauk, tudzież Towarzystwa patryiotyczno-ekonomicznych wiadomości w Pradze.

## Wiadomości zagraniczne.

### Zjednoczone Stany Ameryki północney.

Kongress miał się zgromadzić w Wasyngtonie dnia 16go Listopada.

Chociaż teraźnieyszy Prezes Zjednoczonych Stanów, P. Monroe ieszcze przez lat 3 zostawać ma w Urzędzie, przecież zatrudniaią się iuż teraz stronnicze gazety Amerykańskie oznaczeniem Następcy iego. Gazety ultrarepublikańskie, do których liczą się nayczelniey wychodzące w Kentucku, zarzucaią P. Monroe sprzyianie arystokratom w rozdawania urzędów, a wysławiaią Pana Clay, który był Prezydentem na ostatnim Kongressie Kentuckim, iako człowieka wyszczególniaiącego się talentami i wielkiego przyiaciela niepodległości osad Hiszpanskich. Antifederaliści Bostońscy twierdzą, że naygodnieyszym Następcą P. Monroe byłby P. John Quincy-Adams, teraźnieyszy Sekretarz Stanu, którego ultrarepublikanie za arystokrata poczytuią. Nadzieie zaś i życzenia federalistów wskazuią P. Clintona, Gubernatora w Nowym Yorku. — Inne gazety Amerykańskie uskarzaią się, że mieysce arystokracyi szlacheckiey, nieznaney wprawdzię w Ameryce północney, zaymuie w niektórych Prowincyiach arystokracyia rodzinna. W Nowym Yorku ma sama rodzina Clintonów posiadać czterdzieści urzędów zawisłych od Rządu a po części bardzo zyskownych.

Instytut poprawczy w Filadelfii zaleca się przez to, że dotychczas bez naymnieyszey surowości i kary utrzymywał w porządku do 600 osób, a nadto nayzakamienialszych złoczyńców poprzeistoczał w ludzi poiętnych i pracowitych. Atoli gdy ten instytut wyrachowany był tylko na 400,000 dusz ludności, teraz zaś dla miliiona nie wystarcza, przeto proponowano założenie kilku takowych instytutów w Pensylwanii, aby to urządzenie nie stało się szkołą złoczyńców, iak w Europie, gdzie ieden biegły złoczyńca psuie do szczętu po kilkunastu lekkomyślnych i wpół zepsutych ludzi.

Po wszystkich miastach, posadach i portach, gdzie woysko stoi osadą, zakładaią ogrody i obwody rolnicze dla żołnierzy, aby ie sami uprawiali, a tym sposobem przez pracę nabierali sił, i byt swoy polepszali. Nadto maią ich używać przy budowach war wni, gościńców i kanałów. — Nad wielkim kanałem, który ciągną od iezior zachodnich przez drogę Hudsońską do Oceanu, pracuie co dzień 3000 ludzi, 1000 koni i 400 wołów. — Na rzece Mississippi iest w ustawicznym ruchu 20 statków parowych, trzymaiących 4000 beczek.

Rząd Zjednoczonych Stanów oświadczył, że byle tylko nadciągnęła mała iaka osada woyskowa z Kuby lub z inney iakiey posiadłości Hiszpańskiey, tedy odebrać może Pensakolę i St. Mark w Florydzie zachodniey. Atoli nie widać nikogo, i domyślaią się, że Dworowi Hiszpańskiemu zależy więcey na znaczney iakiey summie pieniężney, aniżeli na odebraniu tych Kraiów. — Naynowsze gazety Amerykańskie z dnia 11go Października głoszą, że traktat w tey mierze ma iuż bydź podpisanym.

Gazety Niderlandzkie umieściły list nieiakiego P. Duplantiera byłego Kapitana od gwardyi, datowany w Dusseldorfie dnia 27go Października, w którym zbiia wiadomość, (*umieszczoną także i w numerze 174 gazety naszey*) iakoby Francuzi osiedli w Prowincyi Texas (czyli w Polu przytułku, z kąd piszący właśnie miał przybyć do Dusseldorfu) przedsiebrać mieli wyprawę do Mexyku pod dowództwem Jenerałów Lallemanda i Rigauda; zapewniaiąc, że pomieniona wiadomość iest zmyślona, że Jenerał Lallemand trudni się iedynie urządzeniem swoiey osady,

)(

że nie wydał żadney odezwy, któraby wzbudzała podeyrzenie sąsiadów, i t. d.

Gazety Amerykańskie przyznaią, że korsarze krążący na wodach Ameryki południowey pod banderą Artigasa, pochodzą po naywiększey części z Baltimore, i osadzone są ludźmi, którzy nie znaią nawet Artigasa. Ma ich bydź 16. Niepuszczaią ich ze zdobyczą do żadnego portu, lecz oni schwytawszy iaki okręt, rabuią co lepszego, a okręt zatapiaią. — W Marylandzie oskarzono kilkunastu mieszkańców o uzbroienie korsarskiego okrętu dla powstańców.

W Charlestownie (w Karolinie południowey) pokazała się znowu żółta febra

## Indyie Wschodnie.

Gazeta Dworska Londyńska z dnia 3go Listopada umieściła w dodatku listy urzędowe, które Kompaniia wschodnio-Indyyska otrzymała z Bombay pod dniem 30stym Maia tudzież 3cim i 8mym Czerwca. Te donoszą o zaięciu różnych twierdz i zamków Maratskich przez woyska Angielskie, a między innemi o wzięciu twierdzy Czandah położoney na południe od Nagpuru; atoli nie zdaie się potwierdzać wiadomość o poymaniu Peiszwy.

Wiadomości z Ceylonu brzmią ciągle niepomyślnie. Mało iest nadziei przywrócenia tam spokoyności, ponieważ kraiowcy, którym sprzyiaią stosunki mieyscowe, łatwo zdołaią niweczyć wszelkie usiłowania, aby ich do otwartey bitwy przymusić, i ustawicznie utrudzaią woysko przeciwko nim wysłane.

## Wyspa S. Heleny.

Gazeta Londyńska Morning-Chronicle umieściła poniższy list Hrabiego Bertranda pisany do Gubernatora Sir Hudsona Lowe pod dniem 19stym Lipca 1817: „Cesarz otrzymał przesłane mu od P. Elphingstone z Kantonu 5 pakietów, zawieraiących szachownicę z figurkami, marki do grania i dwa koszyki z słoniowey kości, atoli obraził się oświadczeniem WPana: „że gdybyś chciał był „zachować ściśle istnące przepisy, należałoby „było wstrzymać się od przesłania tych rzeczy.“ W takowym razie byłbyś WP. wyświadczył grzeczność Cesarzowi, gdybyś ie był zatrzymał. Nie iasna est myśl owego oświadczenia. W przepisach zakazano tylko przesyłać Cesarzowi listy inną drogą iak przez Ministeryium, ale nie sprzęty lub inne rzeczy. Zresztą Lord Bathurst w mowie swoiey, i WP. sam sprzeciwiałeś się nawet twierdzeniu, że listy nadeszłe do wyspy S. Heleny pocztą lub drogą prywatną odsyłano nazad do Londynu, aby przyszły tu drogą Ministeryialną; tem mniey można więc zatrzymywać sprzęty, meble, lub inne rzeczy, które nie narażaią bezpieczeństwa więzienia. Miałyżby rzeczy nadesłane tu od P. Elphingstone podpadać może wyłączeniu dla tego, że na markach do grania stoi korona? Ależ ta znayduie się także na Cesarskich kartach do grania, na naczyniach srebrnych i na bieliźnie iego. Jeżeli w tey mierze iest iaki przepis, powinienby wiadomym bydź Cesarzowi. Minister Angielski oświadczył w Parlamencie: „że od czasu pierwotnych ogra„niczeń, nie zaszły żadne nowe, i że Guber„nator obowiązanym iest wprawdzie dopełniać „istnących przepisów, że atoli nie ma prawa „zaprowadzania nowych.“ Cesarz nie chce żadnego faworu, nic nie chce winnym bydź czyiemu humorowi. Jeżeli zaszły nowe urządzenia, (a te musiałyby bydź w sprzeczności z oświadczeniem Lorda Bathursta, że bezpieczeństwo więzienia iedynym ich iest celem) tedy należy mu ie oznaymić, chcąc aby ie uznał.“

Gazeta Londyńska Kuryier toczy ustawicznie woynę z innemi gazetami Londyńskiemi z powodu Napoleona, twierdząc że on nie zasługuie na lepsze obchodzenie się z nim nad owo, iakiego doznawały osoby różnego stanu trzymane przezeń w więzieniu za Panowania iego. Kończy zaś tem, że wszystkie iego skargi na postępowanie P. Hudsona Lowe są istnem zmyśleniem, i że ani Ministeryium, ani Naród Angielski, ani inne Mocarstwa nie dadzą wiary równie zmyślonym żaleniom PP. Las Casas, Bertranda, Montholonowey i t. p.

## Wielka Brytaniia.

Xiężniczka Wallii odieżdzaiąc z Anglii rozkazała była pozostałym dworzanom Swoim mieszkać w pałacu Kensingtońskim; atoli ostatnich dni Października nadszedł od niey rozkaz, aby z pomienionego pałacu ustąpili. Xiąże Rejent w towarzystwie Xięcia Yorka i Półkownika Stevensona udał się do pałacu i ogłosił rozporządzenie Xiężniczki, która iak się zdaie, nie chce już więcey mieć tam dla siebie żadnych apartamentów.

Parlament odroczonym został na nowo do dnia 29go Grudnia, i zdaie się że nastąpi ieszcze iedno odroczenie; ponieważ w teraźnieyszem odroczeniu nie dodano formuły: „do załatwienia interessów,“ którą dodawać zwykli, gdy ma przyyśdź rzeczywiście do zagaienia posiedzeń.

P. Douglas Kinnaird przedsiewziął iuż kroki, aby w mieysce P. Romilly wybranym zostać na Reprezentanta Westminsterskiego.

Gazety Londyńskie Kuryier i Sun stawiaią przeciw niemu P. Maxwella; dziennik zaś Statesman twierdzi, że Ministrowie tym razem rzucili iuż oko na P. G. Cookburna.

Dnia 4go Listopada P. Abbot wykonał przed Lordem Kanclerzem przysięgę iako Prezes Sądu Królewskiego na mieysce Lorda Ellenborough.

Stanęła iuż w Dowerze cała piechota woyska Angielskiego powracaiącego z Francyi, wyiąwszy pułk 52gi, pozostały dla oddania twierdzy Valenciennes. Przy iednym z tych pułków znalezli urzędnicy cłowi mnóstwo przemyconych towarów.

Towarzystwo zawiązane celem popierania budowy i rozprzestzeniania kościołów i domów modlitwy, zgromadziło iuż składkę 50,000 funt. szterl.

Papiery publiczne (fonds) które dnia 3. Listopada chwiać się zaczęły, spadły ieszcze bardziey w dniu 4tym. Papiery konsolidowane, które przed tygodniem po 78 1/2 za sto sprzedawano, spadły w dniu pomienionym na 76 3/4. — Innemi czasy spadanie Francuzkich papierów publicznych sprawiało lepszy obieg Angielskim, tym razem stało się inaczey. Kapitaliści Angielscy wystali niedawno wielkie summy do Ameryki, a ta uyma gotowych pieniędzy właśnie w tym czasie, gdzie ich na stałym lądzie Europeyskim bardzo szukaią, iest zapewne przyczyną, że papiery Angielskie nic nie zyskały na spadaniu Francuzkich.

## Francyia.

Monitor i naywiększa część innych gazet Paryzkich umieszczaią prawie co dzień listy i artykuły dla zaspokoienia Publiczności względem mocnego spadania papierów publicznych. Daleko skutecznieyszego środka chwycili się bankierowie Paryzcy, zobowiązawszy się mocą dokumentu podpisanego na giełdzie, wykupić wszystkie papiery publiczne, któreby im po 68 franków 50 centym za sto ofiarowano. Te patryiotyczne podpisy doszły w przeciągu dwunastu godzin do summy 5 miliionów w papierach, i miały ten skutek, że też papiery podniesły się niemal o dwa procentu.

NN. Xiążęta i Xiężniczki byli dnia 7go Listopada na łowach w okolicy Meudonu, gdzie znaydował się także i W. Xiąże Rossyyski Konstanty, który dnia 9go był na obiedzie u Xięcia Orleans w Neuilly, wieczorem zaś na balu u Ministra Policyi w Paryżu. Także i Xiężna Jabłonowska dawała świetny bal dla Jego Cesarzowicowskiey Mości. — Xiąże Talleyrand, który od czasu swoiego powrotu z kąpieli przebywał w Valençay, przyiechał teraz do Paryża. — Rosprawy w processie Jenerała Canuela przeciwko PP. Fabvierowi i Senneville odroczono znowu na żądanie obopólnych patronów. — Pułkownik Fabvier umieścił w kilku dziennikach Paryzkich oświadczenie następuiące: „Pułkownik Fabvier i brat iego (Adwokat i patron Pułkownika) weszli do sali słuchalney Sądu Policyi poprawczey właśnie podtenczas, gdy P. Couture żądał odroczenia sprawy do trzech tygodni. Osądzili więc, że nie mogą sprzeciwić się temu żądaniu wspartemu na konweniiencyi P. Jenerała Canuela i patronów iego.“ — Babeuf, ieden z tak zwanych Patryiotów roku 1816go, który maiąc bydź deportowanym zostawał w więzieniu w zamku S. Michała, tymczasem zaś przebaczenie Królewskie pozyskał, przybył do Paryża. — P. Fievee otrzymał pozwolenie, aby swą karę trzymiesięcznego więzienia odbył w iednym z instytutów dla chorych. — Ludwik Bastide (brat straconego) uwolniony ab instantia w sprawie o zamordowanie Fualdesa, dostał pomieszania zmysłów. — P. Laves młodszy, z Departamentu Dordogny ogłosił dzieło pod tytułem: „Porównanie ięzyka Francuzkiego z Niemieckim, ku pożytkowi obu Narodów.“ Król przyiął przypisanie tegoż dzieła. — W Paryżu wyszedł drukiem kalendarz woyskowy pod tytułem: „Na każdy dzień zwycięztwo.“ Dziennik powszechny (Journal general) ogłaszaiąc go, dodał, że tylko Francuzi swoie dni w roku tak naznaczać mogą. — Dnia 6. Listopada skazano w Sztrazburgu naiemnika Garniera i cieślę Klinka na iednoroczne więzienie tudzież na zapłacenie 200 franków kary pieniężney i kosztów processu, iako przekonanych, że podczas losowania na zaciągi woyskowe mów buntowniczych dopuszczali się. — W Rochefort uzbraiaią korwetę Bayadere, która iak słychać, zwiedzić ma brzegi Brazyliyskie. — Kardynał Cambaceres zszedł z Swiata; teraz więc w całey Francyi ieden tylko ieszcze iest Arcybiskup w Bordeaux, ponieważ Stolice Arcybiskupskie w Paryżu, Lugdunie, Rouen, Tuluzie, w Tours i Besançon wakuią.

## Szwaycaryia.

Tayna Rada Berneńska przełożyła Stanom dwie noty, w których Ministrowie Austryiacki i Pruski z rozkazu Dworów swoich udzielili Szwaycaryi traktat Akwizgrański względem ustąpienia z Francyi, wzywaiąc ią (Szwaycaryię) aby oświadczyła przystąpienie swoie do tegoż traktatu. Podobne noty musiały zapewne zayśdź iuż także od Ministrów Angielskiego i Rossyyskiego; a ponieważ traktat z

dnia 9. Października r. b. iest skutkiem konwencyi Paryzkiey z dnia 20. Listopada 1815, ta zaś dalszym ciągiem dawnieyszych układów Wiedeńskich, przeto Mocarstwa sprzymierzone zachowuią tenże sam tok postępowania.

## Akwizgran.

Według naynowszych doniesień z Akwizgranu maią układy tameczne ukończone bydź niezawodnie do dnia 13. Listopada. N. Cesarz Austryiacki miał zaraz po ukończeniu wyiechać do Monachiium a zabawiwszy tam dni kilka powrócić do Wiednia na dzień 2. Grudnia. Minister zaś spraw zagranicznych Xiąże Metternich miał wyiechać na kilka dni do Bruxelii. — N. Cesarz Rossyyski miał dnia 16go wieczorem lub 17go z rana wyiechać także do Bruxelii, zabawić tam przez dni kilka, potem zaś przedsięwziąć podróż przez Akwizgran do Niemiec, i dopiero około 15. Grudnia przybyć do Wiednia.

Xiąże Angouleme był dnia 9go na obiedzie u N. Króla Pruskiego w towarzystwie NN. Monarchów, a dnia 10go wyiechał nazad do Francyi. Cel iego podróży nie był inny, iak imieniem N. Brata Swoiego oddać wzaiemnie odwiedziny, które Ludwik XVIII odebrał od NN. Monarchów w Paryżu.

Dnia 10go przybył do Akwizgranu Królewsko-Duński tayny Radca Konferencyi Hrabia Hardenberg-Reventlów.

Dziennik Frankfórtski donosi z Akwizgranu pod dniem 10. Listopada: „Przesilanie się (crisis) w którem zostaie Europa z przyczyny niedostatku pieniędzy, musiało koniecznie zwrócić na siebie uwagę Monarchów. Luboć więc Domy, które przeięły na siebie pożyczkę dla zapłacenia kontrybucyy, żadnego w tey mierze kroku nie uczyniły, wszelako Monarchowie zważyli, że ten niedostatek pieniędzy, gdyby się ustanowionych pierwotnie terminów trzymano, doszedłby do nadzwyczaynego stopnia, ponieważby naówczas w przeciągu bardzo krótkiego czasu bardzo znaczna ilość gotowych pieniędzy z obiegu wyprowadzoną została. — Rozstrząsano kilkokrotnie pytanie względem przedłużenia terminów, co za rzecz nieuchronną poczytywano, i wezwano P. Baringa, aby w tey mierze dał obiaśnienie. Pewną iest rzeczą, że się zgodzono względem zasady, i że różność zdań, któraby ieszcze zachodzić mogła, tycze się tylko czasu, do iakiego przedłużenie dozwolonem bydź może. Z początku była mowa o tem, aby termina 9ciu miesięcy przedłużyć do roku, późniey zaś uznano za rzecz stosowną, zezwolić na termin ieszcze dłuższy, ażeby ieszcze więcey ułatwić wypłatę, i zapobiedz tem dzielniey szkodliwości niedostatku pieniędzy. Większa część Gabinetów okazała w tey mierze naywiększą gotowość, i nie zadziwilibyśmy się usłyszawszy, że termina zapłacenia kontrybucyy do 18stu miesięcy, a może nawet i do lat dwóch przedłużone zostały."

Na iedney z ostatnich konferencyy miano oświadczyć, że Monarchowie zaręczaią dopełnienie warunków traktatu Kieleńskiego względem długów, które Szwecyia na siebie przeięła.

Zapewniaią, że bardzo żywe były rozprawy względem przyięcia Francyi do poczwórnego sprzymierza, i że na reszcie zezwolono na to.

Sprawę W. Xięztwa Badeńskiego iako czysto Niemiecką, odesłano do osobney Kommissyi, maiącey zgromadzić się w Frankforcie celem roztrząśnienia wszystkich spraw Niemieckich, niezałatwionych dostatecznie aktem Kongressu Wiedeńskiego. Między Członkami tey Kommissyi wymieniaią PP. Humboldta i Wessenberga. Do niey odesłano także i miasto Frankfórt z iego reklamacyiami przeciwko Żydom.

Gazeta Londyńska Kuryier umieściła wiadomość z Akwizgranu, że NN. Monarchowie w sprawach Hiszpanii i iey posiadłości Amerykańskich, trzymaią się zasad nayściśleyszey neutralności, i że to N. Królowi Hiszpańskiemu własnoręcznym listem oświadczyć maią.

Pogłoski o zamianach Kraiów i sprostowaniach granic, które od nieiakiego czasu w pisma publicznych z tak wielką pewnością a nawet z wymienieniem dnia, w którym traktaty w tey mierze podpisane bydź miały, rozsiewano, okazuią się zgoła bezzasadnemi, i winne są byt swój (według wyrazu dziennika Frankfórtskiego) iedynie tylko zdradzieckim postępom sprawców niespokoyności, którzy używaią wszelkich sposobów, iakie tylko wymyślić mogą, aby między Ludami wzniecać nieukontentowanie.

P. Katalani dawała w Akwizgranie dnia 12. Listopada ostatni koncert na korzyść ubogich tamecznych. Zebrana summa była bardzo znaczną. P. Katalani ma tey zimy iechać do Londynu. — Także i Panna Garnerin oświadczyła, że lubo na zepsuciu się balonu 8000 franków razem zaś 11,900 franków na przedsięwzięciu swoiem utraciła, przecież przyaresztowane iey pieniądze chętnie na rzecz ubogich ofiaruie.

---

Do tey gazety załączony iest 28ty numer Rozmaitości.